

Anno 2016 leven er op Centraal en Zuidoost Molukken - op Papua en het oostelijke deel van Nusa Tenggara na - meer mensen onder de armoedegrens dan in andere provincies in Indonesië. Dit ondanks de wereldwijde aandacht en inspanning om armoede te bestrijden in het kader van het Millennium Development Goal (MDG) Programme. Een voortzetting daarvan is het Post 2015 Development Goals (P2015DG) Programme, dat weer als eerste doelstelling heeft armoedebestrijding: 0% armoede in 2030. ■ Tekst **Carel Usmany**

BESTRIJDING VAN ARMOEDE EN MILIEUVERVUILING

vergt meer dan alleen een ander aanpak

Je zou kunnen denken: wat heeft men op Centraal en Zuidoost Molukken aan zo'n ambitieuze doelstelling als het al niet eens is gelukt om in het kader van het MDG-programma het aantal mensen dat onder de armoedegrens leven te halveren. Niets, als je er niks mee doet, wel, als je gebruik wil maken van de geboden mogelijkheden om een aanpak te ontwikkelen waar zowel armoede als milieuvervuiling duurzaam en effectief kan worden bestreden.

Juist dit is voor de lokale gemeenschappen in Centraal en Zuidoost Molukken een grote uitdaging. Het ontbreekt hen niet alleen aan de kennis en expertise om zo'n aanpak te ontwikkelen. Ook ontbreekt het hen aan mogelijkheden om deze uit te proberen. Wat een vereiste is, omdat vooraf niet is vast te stellen of deze wel geschikt is.

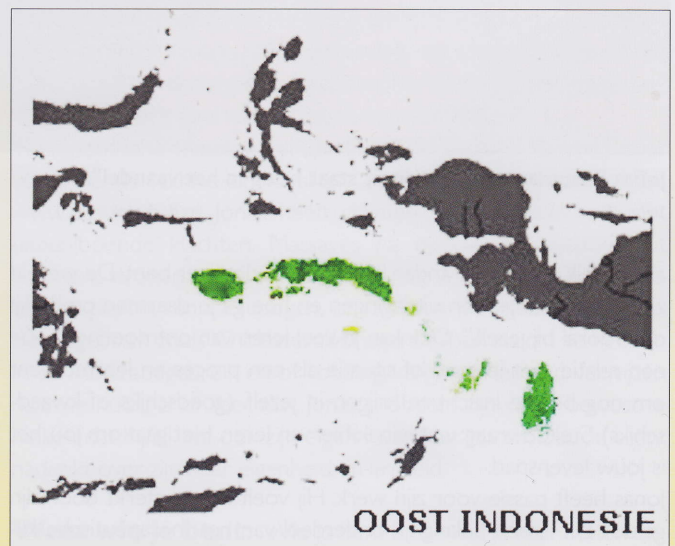
In dit artikel wordt een benaderingswijze geschetst die mogelijkheden biedt om een aanpak vanuit de lokale gemeenschappen te ontwikkelen voor sociale problemen zoals armoede en milieuvervuiling.

Huidige overheidsaanpak ontoereikend

Zonder de sturende rol van de overheid en de ondersteunende rol van het onderwijs blijft het een grote uitdaging voor de gemeenschappen in Centraal en Zuidoost Molukken (groen gekleurd, in de kaart hiernaast) om naar alternatieven te zoeken, waarmee ze de huidige maatschappelijke situatie zodanig kunnen beïnvloeden dat problemen als armoede en milieuvervuiling duurzaam en effectief kunnen worden aangepakt.

Er is amper overheidssteun voor de initiatieven die zij nemen om de gestaag groeiende milieuvervuiling aan te pakken. Deze spontane schoonmaakacties die de overheid zouden moeten aanzetten tot het ontwikkelen van een blijvende aanpak ebben weg, zodra de externe financiële ondersteuning wegvalt.

Willen we armoede en milieuvervuiling op Centraal en Zuidoost Molukken duurzaam en effectief bestrijden dan dient er voldoende middelen beschikbaar te zijn om een geschikte aanpak te ont-

wikkelen en om het uit te proberen. Dit is mogelijk mits men al in een vroeg stadium aan de centrale en provinciale overheid kenbaar maakt van de mogelijkheden die het P2015DG Programme biedt gebruik te willen maken. Het is daarom aan de lokale gemeenschappen om ervoor te zorgen, dat hun ideeën vertaald worden in programmavoorstellen, en om erop toe te zien dat de regionale overheden de voorstellen ook meenemen in de beleidsvorming inzake het P2015DG Programme.

Naar alle waarschijnlijk zal dit op korte termijn niet gebeuren, omdat de regionale en provinciale overheden eerst hun sturende rol moeten oppakken. Het is daarom aan de gemeenschappen zelf om een manier te vinden, waarmee ze de overheden kunnen uitdagen om alsnog deze rol te vervullen.

Vergroten van het probleemoplossingspotensieel

In de afgelopen jaren zijn er al diverse manieren bedacht en met succes uitgeprobeerd om vanuit de lokale gemeenschappen economische, sociale, en technologische veranderingen op gang te brengen.

Eén daarvan is het creëren van een soort 'speelveld' waarbinnen

vertegenwoordigers van een gemeenschap gezamenlijk nieuwe wegen verkennen om zo ervaring en kennis op doen om op een meer duurzame wijze nieuwe maatschappelijke problemen als gevolg van de wereldwijde transitie aan te pakken.

Bij dit soort gemeenschappelijke zoekprocessen wordt de nadruk gelegd op het verkrijgen van een gezamenlijk inzicht in de externe condities en interne factoren, die bepalend zijn voor de keuze van een aanpak.

Het 'speelveld' is dus een soort sociale omgeving waarbinnen men middels sociaal leren gezamenlijk nieuwe kennis en ervaring opdoen en zo het probleemoplossingspotentieel van de groep vergroot. Als groep is men dan beter in staat om met de uitdagingen van de wereldwijde transitie om te gaan.

Om andere actoren uit de private als publieke sectoren ook de mogelijkheid te geven om de nieuwe praktijkkennis te gebruiken wordt deze vaak in de vorm van 'best practice' vastgelegd en verder verspreid via een bestaande regionale kennisnetwerk, zoals een regionaal expertise centrum.

Bereidheid en weerstand tegen verandering

Door de lokale gemeenschappen als uitgangspunt te nemen om de huidige maatschappelijke ontwikkeling te kantelen in de richting van een duurzame samenleving ontstaan er mogelijkheden om via het proces van sociaal leren de huidige cultuur (normen, waarden, gedrag) en structuur (instituten) te veranderen.

Veranderingen in cultuur en structuur gaan echter onvermijdelijk gepaard met verzet vanuit de gevestigde orde, omdat men gedwongen is de status quo op te geven. Daarom zal er eerst goed gekeken moeten worden naar de reikwijdte van de informatieverstrekking (individueel, gemeenschappen, andere verbanden), voordat er een start wordt gemaakt met het creëren van 'speelvelden'. Ook zal de voorbereiding en implementatie daarvan met de nodige zorg moeten gebeuren.

Gezamenlijke visievorming

Het gericht aansturen op maatschappelijke veranderingen met het doel een transitie richting een duurzame samenleving beïnvloeden is voor de gewone burgers moeilijk voor te stellen, ook al is men overtuigd van het nut en de noodzaak van de maatregelen. Daarom is het verstandig om de gemeenschappen te betrekken bij het proces van visievorming.

Een geschikte hulpmiddel om dit te doen is het houden van één of meerdere bijeenkomsten om gezamenlijk te brainstormen met alle betrokkenen (gemeenschapsleden, NGO's, vertegenwoordigers van kennisinstellingen en overheid). Stapsgewijs wordt dan

middels thema's, zoals: gezondheidszorg, milieuzorg, infrastructuur, onderwijs, etc., aan de hand van kernwoorden ideeën gegenereerd. Een facilitator ziet dan toe, dat het proces op een gestructureerde wijze verloopt. Hij of zij kan daarbij een lokale hogere onderwijsinstelling vragen om te assisteren en de rapportage te verzorgen. Een belangrijk aandachtspunt bij het vaststellen van de visie is het duidelijk vastleggen van de effecten van menselijke interventie in het ecosysteem van de natuurlijke hulpbronnen. Door dit te doen kan later in de beleidvorming de juiste maatregelen worden meegenomen om te voorkomen dat het ecosysteem wordt verstoord.

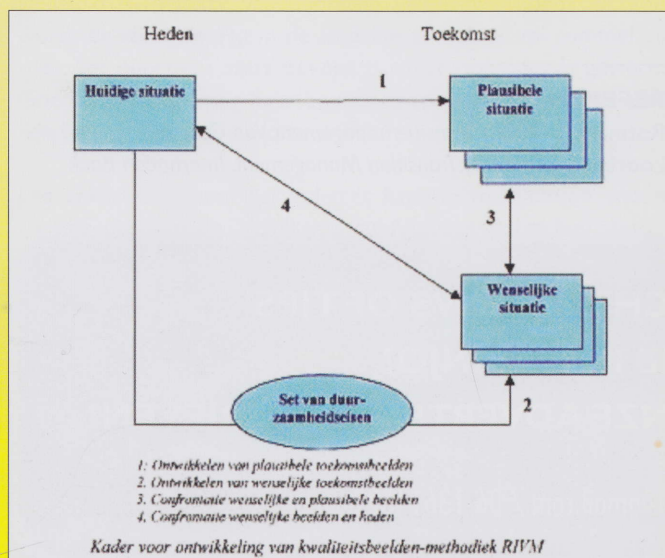
Gezamenlijke beleidsvorming

Is de visie eenmaal bekend en vastgelegd dan zal deze vertaald moeten worden in beleid. Ook bij dit proces is het verstandig om de gemeenschap erbij te betrekken.

Een beproefde hulpmiddel om gezamenlijk de visie te vertalen in beleid dat gericht is op een duurzame samenleving is het gebruik maken van kwaliteitsbeelden. Daarbij wordt gewerkt met gewenste en plausibele of logisch geloofwaardige toekomstbeelden, die tegenover elkaar gezet de toekomstige uitdagingen zichtbaar maken. Een bijkomend voordeel van deze werkwijze is, dat het een positieve uitwerking heeft op het proces om het vereiste draagvlak te creëren voor de transitie. De stappen die doorlopen moeten worden in het schema hierboven weergegeven.

Pelaverband als vertrekpunt

Als vertrekpunt voor het creëren van de 'speelvelden' kan een pelaverband worden genomen. Omdat het ook mogelijkheden

biedt om personen te betrekken, die bij het onderwijs of de overheid werken. Deze personen kunnen dan faciliteren in de informatie-uitwisseling met de omgeving en de activiteiten binnen hun 'speelveld' promoten.

Kumpulans kunnen de gemeenschappen ondersteunen met kennis, die zij nodig hebben om een sociale omgeving ('speelvelden') in te richten. Zij kunnen ook faciliteren in de voorlichting door bijvoorbeeld informatie op te nemen in hun websites, die van belang is om bepaalde actuele vraagstukken naar de achterban toe te belichten, zoals: de betekenis van een schone bebouwde en natuurlijke leefomgeving voor de gezondheid van de mensen.

Beleid op lange termijn

Om het veranderingsproces vanuit de gemeenschappen langdurig te kunnen blijven monitoren is het gebruik van een Geographic Information System (GIS) min of meer een vereiste.

Gegevens over de leefomgeving van de gemeenschappen, hun gezondheidstoestand, en hun hulpbronnen kunnen daarin worden

opgenomen, bewerkt, en zichtbaar worden gemaakt, wat een effectief en efficiënt beleid mogelijk maakt om de kwaliteit van de leefomstandigheden van de gemeenschappen en hun hulpbronnen borgen.

Voor kantelen van de huidige maatschappelijke situatie in de richting van een duurzame samenleving is het echter van belang om de maatschappelijke veranderingen die vanuit de gemeenschappen geïnitieerd zijn in te passen in het lange termijn beleid van zowel de regionale, provinciale als nationale overheid. Ook om ervoor te zorgen dat de activiteiten en projecten die hieraan zijn gerelateerd ingepast worden in de uitvoering van het P2015DG-programme, zodat er voldoende middelen hiervoor beschikbaar wordt gesteld.

REFERENTIES

Rotmans, J. (2006). *Transitiemanagement. Van Gorcum*

Loorbach, D. (2007). *Transition Management. International Book*

**HEEFT U EEN PERSBERICHT, NIEUWS OF TIPS
VOOR PUBLICATIE IN MARINJO?
OF WILT U INFORMATIE OVER ONZE ADVERTENTIE-TARIEVEN?**

Email: bintangproductions.hallatu@gmail.com / 06-13614822